

REKENKAMERCOMMISSIE
WESTLAND

ONDERZOEKSPROGRAMMA

JAARPLAN 2017

Rekenkamercommissie Westland

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Capaciteit van de Rekenkamercommissie.....	5
3. Onderzoeksprogramma 2017	5
4. Follow-up onderzoeken.....	6
5. Signaleringsfunctie	6
Bijlage 1 De Rekenkamercommissie Westland.....	7
Bijlage 2 Uitwerking onderzoeksonderwerpen 1 t/m 3.....	9

1. Inleiding

Voor u ligt het jaarplan 2017 van de Rekenkamercommissie van de gemeente Westland (hierna: RKC), vastgesteld in haar vergadering van 26 januari 2017. In haar vergadering van 17 november 2016 zijn de onderzoeksonderwerpen voor 2017 bepaald. In dit jaarplan gaan wij daar nader op in.

RKC als professioneel onderzoeksinstrument

De RKC voert onderzoeken uit naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Met deze onderzoeken ondersteunt de RKC raadsleden in hun kaderstellende en controlerende taak.

De RKC staat voor onafhankelijkheid en professionaliteit met oog voor de behoeften van de raad. Dit komt tot uitdrukking in de RKC samenstelling van externe en interne leden, een evenwichtige jaarplanning, een gedegen wijze van onderzoek en de conclusies en aanbevelingen van verricht onderzoek. Daarbij hoort een houding die blijk geeft van politieke en bestuurlijke sensitiviteit en een goede communicatie met de raad.

Samenstelling RKC

De samenstelling van de RKC is gewijzigd. In de raadsvergadering van 13 september 2016 is de heer N. Nijdam benoemd tot extern lid van de RKC voor een periode van 4 jaar. Hij volgt mevrouw L.J.M. van der Lans-Gossen op in deze functie. In de raadsvergadering van 15 november 2016 is het lidmaatschap van de RKC van de heer P.J.L.J. Duijsens beëindigd. De heer D. de Heer is in de raadsvergadering van 13 december 2016 benoemd in de vacature Duijsens. In de raadsvergadering van 24 januari 2017 is de heer A.W. Timmerman benoemd tot extern lid van de RKC voor een periode van 4 jaar. Hij volgt de heer M.A.I. Born op in deze functie.

De RKC bestaat uit:

Voorzitter	mevrouw drs. F.C. (Fiona) Buruma
Externe leden	de heer mr. N. (Nils) Nijdam de heer A.W. (André) Timmerman
Interne leden	mevrouw dr. E.W. (Elly) van der Wilk-van Baren de heer D. (Dick) de Heer
Ambtelijk secretaris	de heer D. (Dick) van Vliet

Het jaarplan weerspiegelt onze drijfveer om binnen het beschikbare budget te komen tot een optimale ondersteuning van de kaderstellende en controlerende taak van de raad.

2. Capaciteit van de Rekenkamercommissie

De RKC verzorgt de planning en de begeleiding van onderzoeken en voert zelf follow-up onderzoeken uit. Voor het uitvoeren van een groot onderzoek wordt extern ingehuurd vanuit het budget van de RKC. Tot slot vervult de RKC een signaleringsfunctie en maakt zij de raad opmerkzaam op ontwikkelingen die voor hem relevant zijn.

Voor 2017 heeft de RKC de beschikking over een budget van € 70.000. In onderstaande tabel is aangegeven hoe het budget toebedeeld wordt aan de werkzaamheden van de RKC.

Omschrijving	Gepland budget
Totaal beschikbaar budget in 2017	€ 70.000
Planning en begeleiding van onderzoek, uitvoering follow-up onderzoek en signaleringsfunctie	€ 16.800
Beschikbaar voor de uitvoering van het onderzoeksprogramma 2017	€ 53.200

3. Onderzoeksprogramma 2017

Totstandkoming van het jaarplan 2017

In verband met het uitvoeren van het onderzoek naar de asbestbrand in Wateringen, dat door de RKC op verzoek van de raad is verricht, en het onderzoek naar het gebruik van de geheimhoudingsbepalingen in de gemeente Westland is het onderzoeksbudget van de RKC in 2016 met € 9.800,- overschreden. De raad heeft de RKC voor het asbestonderzoek extra budget toegekend. De genoemde kosten van de overschrijding worden hiermee gedekt. Om de kosten niet verder te laten oplopen heeft de RKC gemeend het 2^e onderzoek voor 2016, een onderzoek naar het minimabeleid, niet meer in 2016 te starten maar in 2017. Wel zijn voor dit onderzoek in 2016 voorbereidende werkzaamheden gestart, zodat in januari 2017 een start kan worden gemaakt met het onderzoek.

In het jaarplan 2016 was de verwachting uitgesproken dat in 2016 ook nog een 3^e onderzoek zou kunnen worden uitgevoerd, namelijk een onderzoek naar verbonden partijen. Dit onderzoek staat dus nog op de rol. De RKC heeft in haar vergadering van 17 november 2016 de groslijst van vorig jaar nog eens doorgenomen op actualiteit en heeft daarbij ook het mogelijke onderzoek naar verbonden partijen betrokken. In dat kader is geconcludeerd dat door Rekenkamers in den lande al veel onderzoek naar verbonden partijen is uitgevoerd en dat dit onderzoek in vergelijking met de andere onderwerpen minder scoort in 2017. De RKC houdt dit onderwerp op de groslijst voor de afweging van de onderzoeksonderwerpen van 2018. De groslijst is naast actualiteit ook afgewogen op basis van criteria zoals vastgelegd in het onderzoeksprotocol en in de Verordening van de RKC. Deze selectie heeft ertoe geleid dat drie mogelijk te onderzoeken onderwerpen zijn bepaald.

Het onderzoeksbudget ad € 53.200 van de RKC Westland laat naar verwachting en afhankelijk van de te ontvangen offertes drie onderzoeken toe in 2017. De RKC is daarom voornemens om de volgende onderzoeken uit te voeren.

1. Minimabeleid (hierbij wordt betrokken het participatiebeleid, schuldhulpverlening en de effecten daarvan, stapeling van uitkeringen);
2. Westland Marketing (actueel onderwerp)
3. Leesbaarheid van informatie in begroting en jaarstukken (actueel onderwerp)

In bijlage 2 lichten wij de geselecteerde onderzoeksvragen toe. Het betreft een concept denkrichting en kaderstelling. In 2017 zullen wij de raad nader informeren en betrekken voorafgaand aan de start van elk van de onderzoeken, waarna wij de definitieve onderzoeksvragen zullen opstellen en onderzoeksbureaus zullen selecteren.

4. Follow-up onderzoeken

In een follow-up onderzoek wordt aandacht besteed aan de conclusies en aanbevelingen van eerder uitgevoerd onderzoek, waarover is besloten dat deze ten uitvoer zouden worden gebracht.

Voor 2016 stond een follow-up onderzoek op het programma naar het grondbeleid in Westland. In februari 2013 heeft de RKC haar rapport hierover uitgebracht. De RKC is nu voornemens om dit follow-onderzoek in 2017 uit te voeren. Dit follow-up onderzoek zal beperkt van scope zijn en worden uitgevoerd door de RKC op basis van informatie vanuit het college, het ambtelijk apparaat en de gemeenteraad. U ontvangt in de loop van het jaar een brief met de uitkomsten van dit onderzoek. Uit de gesprekken met de fracties is gebleken dat de raad geconsulteerd wil worden bij de follow-up onderzoeken. Het laatste follow-up onderzoek Jongerenwerk werd erg summier bevonden. De RKC vindt het consulteren van de raad een goede aanvulling en zal hier voortaan rekening mee houden.

5. Signaleringsfunctie

De RKC attendeert de raad gedurende het jaar graag op ontwikkelingen die voor het doeltreffend, doelmatig en rechtmatig handelen van de gemeente relevant zijn. Ook informeert de RKC over onderzoek van andere instanties, als dat relevant voor de raad is. De RKC zal in voorkomende gevallen de raad per brief benaderen.

Bijlage 1 De Rekenkamercommissie Westland

De uitgangspunten van de RKC

De RKC onderzoekt vanuit een positief kritische houding de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. De RKC is een 'instrument' van de raad dat erop gericht is de raadsleden te ondersteunen bij hun kaderstellende en controlerende taak. De RKC is één van de instrumenten van de raad, naast het onderzoeksrecht van de raad, het reguliere accountantsonderzoek, externe evaluatieonderzoeken en periodieke doorlichtingen.

De RKC hecht aan haar onafhankelijkheid en staat voor professionaliteit in onderzoek. Dit komt vooral tot uitdrukking in een evenwichtige onderzoeksagenda, een gedegen wijze van onderzoek en de conclusies en aanbevelingen van verricht onderzoek. Daarbij hoort een houding die blijkt geeft van politieke en bestuurlijke sensitiviteit.

De RKC hecht aan transparantie. Bij de te onderzoeken onderwerpen zal de RKC verantwoording afleggen over de door haar gemaakte keuzes. Daarnaast zal de RKC zich in de onderzoeksrapporten verantwoorden over de gehanteerde aanpak en zich periodiek verantwoorden over de uitgevoerde onderzoeken door jaarlijks een openbaar jaarverslag te publiceren.

De RKC hecht aan een frequente en effectieve communicatie met de raad. Dit impliceert dat gesprekken worden gevoerd met raadsleden over het onderzoeksprogramma, goede contacten worden onderhouden met raad en presidium en dat zo bruikbaar mogelijke onderzoeksresultaten op een pakkende wijze worden gepresenteerd.

De werkwijze van de RKC

Onderzoeksvoorstellen kunnen afkomstig zijn van de raadsleden, het college van B&W, de inwoners van Westland en van de RKC zelf. Ook is het mogelijk dat de raad een verzoek tot onderzoek richt aan de RKC. In artikel 3.1 van het Reglement van Orde en artikel 11 van de Verordening op de Rekenkamercommissie gemeente Westland 2009 en volgende jaren staat vermeld dat de RKC de onderwerpen van onderzoek jaarlijks als concept jaarplan aan de raad stuurt. De raad krijgt daarna de gelegenheid om wensen, adviezen en bedenkingen aan de RKC over te brengen en/of hierover uitleg te vragen. De RKC stelt in de daarop volgende vergadering het onderzoeksplan vast en zendt dit onverwijld ter kennisname aan de raad en het college van B&W. Het stuk wordt openbaar gemaakt via een persbericht en zal geplaatst worden op de website van de gemeente Westland (www.gemeentewestland.nl).

De RKC heeft in haar vergadering van 11 oktober 2010 een onderzoeksprotocol vastgesteld, waarin het proces van onderzoeksvorstel tot rapportage is beschreven. De RKC verzamelt de feiten in haar onderzoeken en formuleert op basis daarvan conclusies en aanbevelingen. Zij legt dit alles, inclusief een eventuele reactie van het college van B&W en een eventueel nawoord van de RKC hierop, vast in de vorm van rapporten of brieven. Het is aan de raad om te besluiten al dan niet actie te ondernemen naar aanleiding van RKC-onderzoeken.

De verordening van de RKC

Na een evaluatieperiode heeft de raad op 27 oktober 2009 een nieuwe Verordening Rekenkamercommissie Westland vastgesteld. Vervolgens heeft de RKC een nieuwe samenstelling gekregen. Op 17 november 2015 heeft de raad de RKC-verordening laatstelijk gewijzigd. De belangrijkste wijziging betreft de benoemingsperiode van de externe en interne leden. De benoemingsperiode van externe leden is gewijzigd van 3 in 4 jaar en de benoemingsperiode van de interne leden is gewijzigd van 2 jaar naar een benoeming voor de gehele raadsperiode.

Bijlage 2 Uitwerking onderzoeksonderwerpen 1 t/m 3

Onderwerp	1. Minimabeleid
Aanleiding onderzoek	<p>Context</p> <p>Het minimabeleid kent de volgende regelingen t.b.v. de ondersteuning van minima:</p> <ul style="list-style-type: none">• bijzondere bijstand• collectieve aanvullende verzekering (CAV)• maatschappelijke participatie schoolgaande kinderen• computers voor kinderen van minima• langdurigheidstoelage• kindpakket <p>Naast het minimabeleid wordt het vangnet voor kwetsbare burgers ingevuld door de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wet Werk en Bijstand (Wwb), de Wet schuldhulpverlening (Wgs).</p> <p>Het huidige beleid is vastgesteld in november 2012, obv aanpassing van het beleid uit 2008. Als gevolg van de wijzigingen in de Wwb 2012 was het noodzakelijk om de uitvoering van bijzondere bijstand op onderdelen te wijzigen omdat Westland een ruimhartiger beleid hanteerde dan wettelijk was toegestaan. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in de Verzamelbrief december 2011 gesteld dat het voeren van inkomensbeleid primair een taak is van het Rijk. Gemeenten zijn slechts bevoegd hier invulling aan te geven, maar zij moeten binnen de wettelijke kaders blijven.</p> <p>Beleidsdoelen</p> <p>Doel van het minimabeleid is om inwoners met een minimuminkomen:</p> <ul style="list-style-type: none">• te ondersteunen bij bijzondere noodzakelijke uitgaven,• (financieel) te stimuleren om maatschappelijk te participeren en• te helpen om financieel rond te komen. <p>Voorts wordt ingezet op:</p> <ul style="list-style-type: none">• klantvriendelijke aanvraagprocedures en• het bieden van (digitaal) toegankelijke informatie. <p>Het college heeft toegezegd dat het advies van Cliëntenplatform Wwb aandacht krijgt, nl:</p> <ul style="list-style-type: none">• op de doelgroep afgestemde communicatie over de wijzigingen in het nieuwe beleid,• monitoring van de effecten,• uniformiteit in de beoordeling door casemanagers,• laagdrempelige vorm van mediation in het geval van geschillen over verstrekkingen. <p>Bij de aanpassingen van het beleid zijn enkele ambities neergelegd:</p> <ul style="list-style-type: none">• Taakstelling woninginrichtingskosten (leenbijstand) € 100.000 vanaf 2014• de burger wordt meer aangesproken op zijn eigen verantwoordelijkheid.• medische kosten waarvoor een passend en toereikend voorliggende voorziening geldt, worden behoudens de uitzonderingen mogelijk in de wet, niet meer vergoed• Versobering Collectieve aanvullende verzekering (CAV), zoals verhoging inkomensgrens CAV van 100% naar 101% en eigen bijdrage. <p>Het budget bedraagt (2013) een kleine EUR 1.9 mln.</p> <p>Realisatie van het beleid en de doelstellingen</p> <p>In 2010 is de Monitor Lage inkomens Westland voor het laatst uitgevoerd.</p>

	<p>Deze bood uitgebreid inzicht in de minimadoelgroep en de effecten van het gemeentelijk minimabeleid. Het is de opsteller dezes (FB) niet bekend of er actueel inzicht is in de effecten, bijv. door een recente monitor lage inkomens of een sociale monitor. Dit wordt gewenst geacht.</p>
Doelstelling onderzoek	<p>Het bieden van inzicht in hoeverre de instrumenten en investeringen op het gebied van gemeentelijk minimabeleid leiden tot de realisatie van de doelen en het doen van concrete aanbevelingen op basis van de bevindingen in het Westland en <i>best practices</i> elders.</p>
Centrale onderzoeksvraag	<ol style="list-style-type: none">1. Zijn de doelstellingen van het minimabeleid goed geformuleerd? Zijn ze SMART, sluiten ze logisch aan op het beleid en valt het gemeentelijk beleid binnen het wettelijk kader?2. Welke instrumenten en investeringen zet de gemeente in?3. Wat zijn de effecten van de activiteiten van de gemeente op het gebied van Minimabeleid? In hoeverre dragen de instrumenten bij aan de realisatie van elk van de doelstellingen?4. Hoe is de communicatie met de gemeenteraad? Wordt de gemeenteraad goed geïnformeerd over de stand van zaken in dit beleidsterrein en over de effecten van het Minimabeleid?5. Waar liggen concrete verbetermogelijkheden en aanbevelingen voor het bereiken van de doelstellingen van het beleid?

Onderwerp	2. Westland Marketing
Aanleiding onderzoek	<p>Een ambitie uit het bestuursakkoord 2014-2018 is: een concurrerend ondernemings- en vestigingsklimaat. De gemeente wil dat bestaande bedrijven, die zich al in Westland hebben gevestigd, hier succesvol blijven ondernemen en dat nieuwe bedrijven zich in Westland vestigen, zodat de werkgelegenheid wordt vergroot en de economie versterkt. Een 'open-armen-beleid' is de insteek van de gemeente.</p> <p>Voor de komende bestuursperiode zijn de volgende speerpunten geformuleerd, die centraal staan in het onderzoek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trekkersrol van de gemeente (bijv. de Westland Agenda II en de samenwerking met Greenport Westland-Oostland, Greenport Holland Overheden, Metropool Regio Rotterdam Den Haag, InnovationQuarter) - Innovatie in de greenport - Externe positionering van Westland (bijv. de public affairs en samenwerking met Stichting Westland Marketing) - Gezond midden en klein bedrijf (bijv. de Investeringsagenda) - Duurzame arbeidsmarkt, tevens aantrekkelijk voor hoger opgeleiden - Goede bereikbaarheid - Ruimte voor ondernemers (bijv. ondernemersdossier, de free economic zones) - Uitvoering duurzaamheidsagenda - Ruimte voor toerisme en recreatie (bijv. middels Stichting Bezoek Westland en haar voorlopers) <p>De vragen die bij de raad leven: Bedient de gemeente de ondernemers voldoende en zijn de ondernemers tevreden in onze gemeente? Is de gemeente mogelijk te eenzijdig gericht op de tuinbouw? Draagt de gemeente bij aan het succes van ondernemers, o.a. met de innovatieve projecten in de Westland Agenda II? Wat kost het en wat levert het op?</p>
Doelstelling onderzoek	Inzicht bieden of de gestelde speerpunten en de bijbehorende projecten, activiteiten en middelen een bijdrage leveren aan een concurrerend ondernemings- en vestigingsklimaat.
Centrale onderzoeksvraag	In welke mate wordt - in lijn met de ambitie uit het bestuursakkoord - een bijdrage geleverd aan een verdere verbetering van het huidige ondernemings- en vestigingsklimaat?
Sub-vragen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe is de Westlandse situatie op het terrein van het ondernemings- en vestigingsklimaat, in verhouding tot andere gemeenten? Hoe beleven de ondernemers het? (direct betrokkenen en niet direct betrokkenen) 2. In welke mate zijn de speerpunten en de bijbehorende projecten, activiteiten en middelen goed en samenhangend geformuleerd? Welke rol vervult de gemeente zelfstandig en in samenwerkingsverbanden? 3. Wat zijn de beoogde resultaten en effecten van de projecten, activiteiten en middelen? In welke mate dragen deze zaken bij aan een concurrerend ondernemings- en vestigingsklimaat?
Reikwijdte / Afbakening	Met behulp van bestaande monitors (bijv. www.mkbvriendelijkstegemeente.nl), datasets en documenten wordt de huidige situatie overzichtelijk in kaart gebracht. Voor het onderzoek worden (groeps)gesprekken (bijv. met VNO-NCW West, LTO Noord Glaskracht, MKB Westland en andere ondernemers) georganiseerd om inzicht te krijgen in de beleving van ondernemers.

Naam	3 Leesbaarheid van informatie in begroting en jaarstukken
Aanleiding onderzoek	<p>De behandeling van de begroting staat jaarlijks prominent op het programma van de raad. Er wordt zelfs een aparte raadsvergadering aan gewijd. Terecht, want de begroting bepaalt immers het beleid van de raad voor het komende jaar. Daarom is het zaak dat dit stuk goed leesbaar is en dat op duidelijke manier inzicht wordt gegeven waaraan de gelden worden besteed, wat de mutaties in de reserves en voorzieningen precies zijn, welke keuzes er gemaakt kunnen worden, of de risico's adequaat in beeld zijn gebracht en of de schuldpositie als graadmeter voor de financiële gezondheid goed in beeld wordt gebracht en op welke wijze de raad daarop kan sturen. Zaken die ieder raadslid en elke inwoner terug moet kunnen vinden in de begroting. Overigens verstrekt de gemeente sinds enkele jaren de productenraming niet meer.</p> <p>In 2014 heeft de Commissie Depla het rapport 'vernieuwing van de begroting en verantwoording van gemeenten' uitgebracht. De commissie pleit voor betere vergelijkbaarheid van begrotingen en jaarstukken met beleidsvrijheid voor gemeenten. Momenteel is de wetgever bezig om een aantal van deze adviezen om te zetten die tot nieuwe eisen in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) zullen leiden. Naast de wettelijke eisen uit het BBV, bestaan de begrotingscirculaire van de Gedeputeerde Staten (GS) van Zuid-Holland en de 'Handreiking Houdbare gemeentefinanciën' van de VNG.</p>
Doelstelling onderzoek	<p>Doel is, waar nodig, de inzichtelijkheid van begroting en jaarstukken te verbeteren en daarmee de bruikbaarheid van deze stukken te vergroten. Enerzijds is er al een aantal jaren een trend gaande dat de begroting en verantwoording niet alleen over geld gaan, maar vooral over beoogde prestaties en effecten. Anderzijds worden er steeds stringenter eisen gesteld aan het financieel-technische deel van een begroting. De informatievoorziening moet tegemoet komen aan de wens van de raad om de begroting beter te kunnen doorgronden en in te zetten als sturingsmiddel. Een bijkomend voordeel is dat de stukken ook goed leesbaar en begrijpelijk zijn voor de inwoners, bedrijven en instellingen van de gemeente Westland.</p>
Reikwijdte / Afbakening	<p>Het uitgangspunt van het onderzoek is het effectieve praktische gebruik van de jaarstukken door de raad. Centraal staan de wensen, kennis en kunde van de raadsleden en hun gebruik van de stukken en het inzicht dat daarmee al dan niet wordt verkregen. Bestudering van de documenten en interviews/enquête met raadsleden over hun gebruik van de stukken zijn onderdeel van het onderzoek. Er zal geen gebruik worden gemaakt van informatie die alleen ambtelijk beschikbaar is. De inhoud van de informatie zal bij dit onderzoek niet worden beoordeeld. De bevindingen en aanbevelingen zijn bedoeld voor de gemeenteraad en moeten worden gezien als handreiking aan de raadsleden. Bestuurlijk wederhoor kan derhalve achterwege blijven. Voor deze quick scan is een korte doorlooptijd beoogd.</p>
Aspecten onderzoek	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wat zijn de belangrijkste vragen waarop raadsleden het antwoord willen vinden in de begroting en jaarstukken? Komt deze informatie helder en gemakkelijk naar boven uit de stukken, ook voor een leek? 2. In welke mate biedt de begroting inzicht in de keuzeruimte en zijn de prestaties en effecten 'SMART' geformuleerd? 3. In welke mate is de begroting toegankelijk, helder, consistent en voor een geïnteresseerde leek goed leesbaar?